

Smerter og årsaksvurderinger fra et juridisk perspektiv etter HR-2018-557-A

Advokat Maja Simonsen 12. mars 2026

Smerter og årsaksvurderinger fra et juridisk perspektiv etter HR-2018-557-A

- Rettspraksis etter sensitiseringsdommen
- Fellesnevner i årsaksvurderingen
- Praktiske råd for vurdering av prosessrisiko

«Smertesaker»: Personskadesaker hvor hoveddelen av funksjonstapet skyldes en omfattende smerteproblematikk

Rettspraksis etter sensitiseringsdommen

- Rt-2001-320
- LA-2010-28384
- LB-2011-14952
- LA-2014-52993
- LB-2015-32987
- LB-2015-204619
- LA-2016-95247

HR-2018-557-A
(21.03.2018)

- LB-2016-100059
- LA-2019-72672
- LG-2019-46330
- LE-2020-22561
- LB-2019-86068
- TVES-2020-115666
- LB-2021-40703
- LB-2021-129431
- LG-2022-47334
- LB-2023-43444
- LA-2023-142555
- LB-2023-58494
- LG-2024-36422
- LG-2023-189305
- LB-2023-67251
- LB-2024-76613
- TOSL-2025-126847
- LH-2025-144169

Rettspraksis etter sensitiseringsdommen

- Rt-2001-320
- LA-2010-28384
- LB-2011-14952
- LA-2014-52993
- LB-2015-32987
- LB-2015-204619
- LA-2016-95247

HR-2018-557-A
(21.03.2018)

- LB-2016-100059
- LA-2019-72672
- LG-2019-46330
- LE-2020-22561
- LB-2019-86068
- TVES-2020-115666
- LB-2021-40703
- LB-2021-129431
- LG-2022-47334
- LB-2023-43444
- LA-2023-142555
- LB-2023-58494
- LG-2024-36422
- LG-2023-189305
- LB-2023-67251
- LB-2024-76613
- TOSL-2025-126847
- LH-2025-144169

Rettspraksis etter sensitiseringsdommen

- Rt-2001-320
- LA-2010-28384
- LB-2011-14952
- LA-2014-52993
- LB-2015-32987
- LB-2015-204619
- LA-2016-95247

HR-2018-557-A
(21.03.2018)

- LB-2016-100059
- LA-2019-72672
- LG-2019-46330
- LE-2020-22561
- LB-2019-86068
- TVES-2020-115666
- LB-2021-40703
- LB-2021-129431
- LG-2022-47334
- LB-2023-43444
- LA-2023-142555
- LB-2023-58494
- LG-2024-36422
- LG-2023-189305
- LB-2023-67251
- LB-2024-76613
- TOSL-2025-126847
- LH-2025-144169

Rettspraksis etter sensitiseringsdommen

- LB-2016-100059: Pasientskade, skulderoperasjon, kronisk smertetilstand
- LA-2019-72672: Yrkesskade, ribbeinsbrudd, kronisk invalidiserende smertesyndrom
- LG-2019-46330: Pasientskade, svikt ved gipsbehandling, CRPS
- LE-2020-22561: Trygd, CRPS, arbeidsulykke var ikke hovedårsak til CRPS
- LB-2019-86068: Yrkesskade, CRPS
- TVES-2020-115666: Anført sensitisering etter nakkeskade
- LB-2021-40703: Yrkesskade, forstrekning av muskler i arm, skulder og nakke som førte til en kronisk smertetilstand
- LB-2021-129431: Trafikkulykke, nervefletningsskade (plexus brachialis, Burner syndrom) og en lett nakkeskade
- LG-2022-47334: Yrkesskade, funksjonell lidelse/sentral sensitisering/CRPS/dystoni
- LB-2023-43444: Yrkesskade, CRPS
- LA-2023-142555: Yrkesskade, kuttskade venstre side halsen, senere nakke- og hodesmerter, svimmelhet
- LB-2023-58494: Trafikkulykke, nakkeskade, sentral sensitisering
- LG-2024-36422: Yrkesskade, overtråkk ankel, vedvarende smerter
- LG-2023-189305: Pasientskade, CRPS
- LB-2023-67251: Trafikkulykke, nevropatiske ryggsmarter
- LB-2024-76613: Trygd, yrkesskade, kronisk smertetilstand og fibromyalgi
- TOSL-2025-126847: Yrkesskade, klemskade, nociplastisk smerteårsak/smerteutvikling
- LH-2025-144169: Pasientskade, magesmerter som selvstendig skade etter operasjon (ikke rettskraftig)

Rettspraksis etter sensitiseringsdommen

- LB-2016-100059: Pasientskade, skulderoperasjon, kronisk smertetilstand
- LA-2019-72672: Yrkesskade, ribbeinsbrudd, kronisk invalidiserende smertesyndrom
- LG-2019-46330: Pasientskade, svikt ved gipsbehandling, **CRPS**
- LE-2020-22561: Trygd, **CRPS**, arbeidsulykke var ikke hovedårsak til **CRPS**
- LB-2019-86068: Yrkesskade, **CRPS**
- TVES-2020-115666: Anført sensitisering etter nakkeskade
- LB-2021-40703: Yrkesskade, forstrekning av muskler i arm, skulder og nakke som førte til en kronisk smertetilstand
- LB-2021-129431: Trafikkulykke, nervefletningsskade (plexus brachialis, Burner syndrom) og en lett nakkeskade
- LG-2022-47334: Yrkesskade, funksjonell lidelse/sentral sensitisering/**CRPS**/dystoni
- LB-2023-43444: Yrkesskade, **CRPS**
- LA-2023-142555: Yrkesskade, kuttskade venstre side halsen, senere nakke- og hodesmerter, svimmelhet
- LB-2023-58494: Trafikkulykke, nakkeskade, sentral sensitisering
- LG-2024-36422: Yrkesskade, overtråkk ankel, vedvarende smerter
- LG-2023-189305: Pasientskade, **CRPS**
- LB-2023-67251: Trafikkulykke, nevropatiske rygg smerter
- LB-2024-76613: Trygd, yrkesskade, kronisk smertetilstand og fibromyalgi
- TOSL-2025-126847: Yrkesskade, klemskade, nociplastisk smerteårsak/smerteutvikling
- LH-2025-144169: Pasientskade, magesmerter som selvstendig skade etter operasjon (ikke rettskraftig)

Rettspraksis etter sensitiseringsdommen

- LB-2016-100059: Pasientskade, skulderoperasjon, kronisk smertetilstand
- LA-2019-72672: Yrkesskade, ribbeinsbrudd, kronisk invalidiserende smertesyndrom
- LG-2019-46330: Pasientskade, svikt ved gipsbehandling, CRPS
- LE-2020-22561: Trygd, CRPS, arbeidsulykke var ikke hovedårsak til CRPS
- LB-2019-86068: Yrkesskade, CRPS
- TVES-2020-115666: Anført **sensitisering** etter nakkeskade
- LB-2021-40703: Yrkesskade, forstrekning av muskler i arm, skulder og nakke som førte til en kronisk smertetilstand
- LB-2021-129431: Trafikkulykke, nervefletningsskade (plexus brachialis, Burner syndrom) og en lett nakkeskade
- LG-2022-47334: Yrkesskade, funksjonell lidelse/**sentral sensitisering**/CRPS/dystoni
- LB-2023-43444: Yrkesskade, CRPS
- LA-2023-142555: Yrkesskade, kuttskade venstre side halsen, senere nakke- og hodesmerter, svimmelhet
- LB-2023-58494: Trafikkulykke, nakkeskade, **sentral sensitisering**
- LG-2024-36422: Yrkesskade, overtråkk ankel, vedvarende smerter
- LG-2023-189305: Pasientskade, CRPS
- LB-2023-67251: Trafikkulykke, nevropatiske ryggsmarter
- LB-2024-76613: Trygd, yrkesskade, kronisk smertetilstand og fibromyalgi
- TOSL-2025-126847: Yrkesskade, klemskade, nociplastisk smerteårsak/smerteutvikling
- LH-2025-144169: Pasientskade, magesmerter som selvstendig skade etter operasjon (ikke rettskraftig)

Rettspraksis etter sensitiseringsdommen

- LB-2016-100059: Pasientskade, skulderoperasjon, **kronisk smertetilstand**
- LA-2019-72672: Yrkesskade, ribbeinsbrudd, **kronisk invalidiserende smertesyndrom**
- LG-2019-46330: Pasientskade, svikt ved gipsbehandling, CRPS
- LE-2020-22561: Trygd, CRPS, arbeidsulykke var ikke hovedårsak til CRPS
- LB-2019-86068: Yrkesskade, CRPS
- TVES-2020-115666: Anført sensitisering etter nakkeskade
- LB-2021-40703: Yrkesskade, forstrekning av muskler i arm, skulder og nakke som førte til en **kronisk smertetilstand**
- LB-2021-129431: Trafikkulykke, nervefletningsskade (plexus brachialis, Burner syndrom) og en lett nakkeskade
- LG-2022-47334: Yrkesskade, funksjonell lidelse/sentral sensitisering/CRPS/dystoni
- LB-2023-43444: Yrkesskade, CRPS
- LA-2023-142555: Yrkesskade, kuttskade venstre side halsen, senere nakke- og hodesmerter, svimmelhet
- LB-2023-58494: Trafikkulykke, nakkeskade, sentral sensitisering
- LG-2024-36422: Yrkesskade, overtråkk ankel, **vedvarende smerter**
- LG-2023-189305: Pasientskade, CRPS
- LB-2023-67251: Trafikkulykke, nevropatiske ryggsmarter
- LB-2024-76613: Trygd, yrkesskade, **kronisk smertetilstand** og fibromyalgi
- TOSL-2025-126847: Yrkesskade, klemskade, nociplastisk smerteårsak/smerteutvikling
- LH-2025-144169: Pasientskade, magesmerter som selvstendig skade etter operasjon (ikke rettskraftig)

- Nociplastiske smertetilstander...
- Budapestkriteriene for CRPS...
- Sentral sensitisering...

«...er en modell for å forstå smerteutvikling, ikke en årsaksforklaring.»

«... er en symptomdiagnose, ikke en årsaksdiagnose.»

Fellesnevner i årsaksvurderingen

1. De 4 vilkår brukes direkte ved nakkesleng/bløtdelsskader i nakken. Andre skademekanismer: vanlig årsaksvurdering i tråd med prolapsdommen Rt-2007-1370:

«Jeg mener derfor at det i vår sak må skje en vanlig bevisvurdering hvor det tas hensyn til om den aktuelle hendelsen kunne medføre den aktuelle skaden, om As symptomer tyder på sammenheng mellom fallet og prolapsen og om det er andre sannsynlige forklaringer på prolapsen.»

Årsaksvurdering basert på prolapsdommen:

LB-2024-76613 (Sentral sensitisering, fibromyalgi)
LB-2021-129431 (Burners syndrom)
LB-2019-86068 (CRPS)
LB-2023-67251 (Nevropatiske ryggsmarter)

Pasientskadesakene: betingelseslæren

Årsaksvurdering basert på 4 vilkår:

LB-2023-58494 (Nakkeskade, sentral sensitisering)
LG-2022-47334 (Slag mot hode og skulder, funksjonell lidelse, mv.)
TVES-2020-115666 (Anført sensitisering, akuttsymptom nakke)
LB-2023-43444 (Anført CRPS)
LA-2019-72672 (Brudd i ribben etter fall, smertesyndrom, mv.)
LA-2023-142555 (Kuttskade, nakkesmerter, tilpassede 4 vilkår)
LB-2021-40703 (Forstreking, kronifisert smertetilstand)

Fellesnevnerne i årsaksvurderingen

2. Forløp som er forenlig med anerkjent medisinsk viten.

- Kreves ikke at forløpet er typisk eller i alle deler karakteristisk. Også mer atypiske eller sjeldne forløp kan være erstatningsrettslig vernet, forutsatt at forløpet likevel kan forklares med basis i anerkjent medisinsk viten.

- HR-2018-557-A
- TOSL-2025-126847
- LB-2023-72546
- LG-2022-47334
- LB-2021-129431
- TVES-2020-115666
- LB-2023-43444
- LB-2019-86068
- LA-2019-72672
- LA-2023-142555
- LB-2021-40703
- LB-2023-67251

Fellesnevner i årsaksvurderingen

3. Skepsis til «nye» smerteteorier uten konsensus (sentral sensitisering/nociplastisk) som en mulig forklaring. Det kreves medisinsk forankring ut over tidsmessig nærhet

- LG-2022-47334

«På samme måte som ved skadetilfellet i HR-2018-557-A legger lagmannsretten til grunn at det her i høyden foreligger en teoretisk mulighet for at As helseplager på dette punkt er forårsaket av arbeidsulykken, og at det ikke er dekning for annet ut fra medisinsk anerkjente forklaringer, se avsnitt 39.»

- LB-2023-72546

«Til tross for omfattende undersøkelser og vurderinger er det ikke funnet en medisinsk forklaring på smertene»

- LB-2023-58494

«Høyesterett legger altså til grunn at man ikke kan utelukke sentral sensitisering som en mulig forklaring på et atypisk smerteforløp. Samtidig forstår lagmannsretten Høyesterett slik at denne forklaringsmodellen ikke gir noen medisinsk anerkjent forklaring på et slikt forløp. Det er for lagmannsretten ikke fremlagt nyere forskning som gir grunnlag for noen annen vurdering av om «sentral sensitisering» utgjør noen medisinsk anerkjent forklaring på et atypisk smerteforløp, enn den Høyesterett har i nakkesleng V.»

Fellesnevner i årsaksvurderingen

3. Skepsis til «nye» smerteteorier uten konsensus (sentral sensitisering/nociplastisk) som en mulig forklaring. Det kreves medisinsk forankring ut over tidsmessig nærhet

- LB-2024-76613

«HR-2018-557-A (Sensitiseringsdommen) avsnitt 41 legger Høyesterett til grunn at det ikke er vitenskapelig konsensus om at muskelsmerter generelt er uttrykk for sentral sensitisering, og at sentral sensitisering ikke kan forklare en kronisk pågående smertetilstand. Lagmannsretten kan ikke se at det gjennom dr. Forseths erklæring er sannsynliggjort en ny allment akseptert medisinsk viten om sentral sensitisering som endrer de vurderinger Høyesterett la til grunn i 2018.»

- TOSL-2025-126847

«Retten mener at nociplastiske smerter først og fremst må forstås som en nylig utviklet smerteteori, som det fortsatt er uenighet og diskusjon rundt.»

«Retten er tilbakeholden med å akseptere at det er årsakssammenheng her, uten konsensusbaserte kriterier for hva nociplastiske smerter er og uten støtte i allment akseptert medisinsk kunnskap om hva disse skyldes.»

Fellesnevnerne i årsaksvurderingen

4. Rettslig årsakssammenheng: svært fjern/avledet følge av beskjedent traume kan avgrense ansvar

- HR-2018-557-A

«De sakkyndige har vært inne på flere mulige årsaker til As tilstand i dag, spesielt feilbehandling i strid med helsevesenets råd. Jeg bemerker at dersom As situasjon skulle kunne tilbakeføres til en så vidt kvalifisert feilbehandling som man i tilfelle måtte forutsette, vil en eventuell skade som følge av nakkesleng ved bilulykken uansett ha vært en så uvesentlig årsak i skadeforløpet at det ikke er rimelig å knytte ansvar til den.»

- LG-2022-47334

«Lagmannsretten vurderer bevisene i As sak på samme måte, og at «den utløsende årsaken er for uvesentlig til å betinge ansvar» samt at skaden/sykdommen (fysiske/psykiske) må anses «en upåregnelig følge av ulykken.»

Praktiske råd for vurdering av prosessrisiko

- Vurder om faktisk årsakssammenheng skal vurderes i tråd med prolapsdommen eller de 4 vilkår
 - Vær forberedt på at motpart anfører at de 4 vilkår skal anvendes
 - Vær forberedt på at den sakkyndige anvender de 4 vilkår – bør dette avklares i mandatet?
- Forenlighet: sammenhold forløp og symptombylde med «anerkjent medisinsk viten». Vurder alternative årsaker og preeksisterende plager
- Valg av sakkyndig: velg sakkyndige med særlig kompetanse på smerte og som er oppdatert på forskningen
- Vurder smerteteorier kritisk
 - Ikke avvis sensitisering blankt, men krev medisinsk anerkjent forklaring på det konkrete forløpet og avgrens omfanget
- Finnes alternative, mer sannsynlige forklaringer (psykososiale forhold, preeksisterende plager, feil rehabilitering)?
- Unngå å basere saken kun på omstridt smerteteori + tidsnærhet: domstolene er tilbakeholdne